

Százötven év magyar festészet a Modern Képtárban

Milliók gyönyörködhetnek a magyar festészet kincsesházában

Százötven év magyar képzőművészeti fejlődését foglalja össze a Szépművészeti Múzeumban az újra megnyitott *Modern Képtár*. Huszonnégy teremben sorakoztattak fel a rendezők majdnem ezer alkotást festményekből és szobrokoból: az 1700-as évek végétől napjainkig.

A régi, dohos múzeumi levegő után az élet, a megállíthatatlan fejlődés vonzó áramkörébe kerülnek itt a nézők, akik immáron a múlttól eltérően nem kiváltságos rétegekből járhatnak ide műélvezőként, de a dolgozó nép legszélesebb tömegeiből.

A hálás nép

Milyen hálás műbarát ez a nép? — már a megnyitás napján s az első pillanatoktól kezdve beigazolódott, amikor többezres tömegekben özönlöttek az új arcot öltött *Modern Képtárba*. Nemcsak városi munkások, értelmiségiek és szabad pályán lévők, de a falvak dolgozó parasztjai közül is igen sokan. A *VIT* és a *Főiskolai Világajánosság* tömegein kívül a legfiatalabb úttörők is élénk kapcsolatot keresnek és találnak a nagyszerű műanyaggyűjteménnyel, amelyek tárgyait a rendezők úgy csoportosították, hogy mindenki hamar és könnyen eligazodjék benne. A csoportosítási rendszeresség és módszeresség önmagában is nevelőerejű ezen az állandó kiállításon. Még inkább nevelőerejük azok a korszerű s maradó szövegű magyarázó táblák, amelyek az egyes termekben és fülkékben megvilágítják a környező képek társadalmi hátterét, a művészi alkotások és az uralkodó termelési rend mindenkorai összefüggéseit, de azokat a lényeges vonásokat is, amelyek az igazi nagy műveket kiemelik a korszakos költöttségből általában minden ember gyönyörűségére.

Három világhírű festőnk

A kiállítás tulajdonképpeni házigazdája a *Szépművészeti Múzeum*, de a hatalmas anyag elrendezésében nemcsak ennek az állami múzeumnak a tudósai vettek részt odaadó tevékenységgel. Áldozatkészen segítettek nekik a *Fővárosi Képtár* kiűnő szakemberei is *Pogány Ö. Gábor* dr. főigazgatóval az élen, bizonyossággal, hogy a dolgozó nép kulturális felemeléséért folyó nagy nemzeti termunkában nincs helye az úgynevezett „intézeti sovinizmusnak” sem.

Az első terem előtt a folyosón három világhírű klasszikus festőnk négy hatalmas műve fogadja a nézőket: *Madarász Viktor Dózsa népe*, *Munkácsy Mihály Sztrájkja*, *Révész Imre Petőfi a nép között* és *Petőfi a táborban* című alkotásai, amelyek jelképes hódítóerővel mutatják meg jöelöre a tárlat időtálló irányvonalát. Ezután az első teremben a francia forradalom és a napoleoni háborúk nyomán éledező magyar polgárság s a velük rokonszenvező kismélesség festőtagjainak galériáját kapjuk: *Kisfaludy* Károlyt, mint festőt, *Canzi* Agostót, *Lieder* Frigyesét és társait s a korai Biedermeiert ismerheljük meg alaposan. A következő teremben a tehetségesebb folytatóival, a *Markó* Károlyokkal és *Brocny* Károlyokkal s a kései barokkfelfogással ismerkedünk meg. A harmadik terem: a reformkor szaka művészete. A *Weber* Henrikék, *Borsos* Józsefek, *Markó* Ferencek sorában itt látjuk a korszak legkiemelkedőbb festőjét: *Barabás* Miklóst, aki sajnos nagy művészi kultúrája ellenére sem volt elég fogékony ahhoz, hogy híven visszaadja *Petőfi* és *Kossuth* forradalmárságának erejét s az 1848—49-es forradalom és függetlenségi harc nagy történelmi erőfeszítéseit.

A nemzeti ellenállás kora

Az önkényuralom, a nemzeti ellenállás kora azonban mégis csak fellobbantja a népért való felelősség indulatos lélekszíkrait a korszak legjobb festőiben: *Than* Mórban, *Madarász* Viktorban, *Zichy* Mihályban, *Székely* Bertalanban — a bécsi garmatpolitika ellen. E nagyságaink azonban a külföldi akadémiákról való visszatérésük után felemás társadalmi helyzetet találtak itthon. Akik a szabadságharc hőseinek s a forradalmi jelenségek visszaidézésére készültek föl legjobb művészi tudásukkal, a kiegyezés lakájzellelmesével találkozottak: a népnomorító hitbizományi nagybirtok és a nagytőkésvilág vitézkötéses hódolóival, akik cifraszűrös romantikájuk ködébe takarták el a dolgozó nép valószínűs helyzetét.

A millenáris fényelgések hivatalos freskófestői, a nagypolgárság bizantikus házfestői, az akadémisták csoportonként mindnyájan külön terem kaptak. Velők szemben műncheni iskolából felfejlődött nagybányaiakat ugyancsak külön teremben mérhetjük fel. *Munkácsy*, *Mednyánszky*, *Szinneyi-Merse*, *Ferenczy* Károly és *Rippl-Rónai* pikturájának

személyiségerejét, kultúrtörténeli értékét a társadalmi előtérrel együtt hasonlóképpen itt és most tekinthetjük át először az általános szemléletesség módszereivel.

Csontváry és Gulácsy

Csontváry és *Gulácsy* festői áomvilága igen találóan közös termet kapott, akárcsak a „méréskelten haladó” polgári humanistákat követő polgári radikálisok: *Tihanyi* Lajos, *Uitz* Béla, *Nemes Lampérth* József, *Kernstock* Károly, *Czigány* Dezső és *Poór* Bertalan első fiatalos megnyilatkozásai. *Fényes* Adolfot, *Kosztá* Józsefet, a fiatal *Vaszary* Jánost, *Tornyayt* it úgy ismerheljük fel közös csoportosításban, mint a vonalhatások uralkodó jegyeiből felszabadult tiszta festői felfogás és egyben a magyar paraszti valóság első hazai képzőművész megjelenítőit, *Nagy* Istvánt és *Rudnayt* pedig a nyomorgó kisparasztság és földművesproletárság első festői megszólaltatóiként.

Két világháború között

Nagy Balogh János, mint az öntudatos proletármozgalom első hatá-

rozottcsetű piktor, mesteri nagysághoz híven nagyon helyesen önálló termet kapott képeivel, míg *Berény*, *Barcsay*, *Kmetty*, *Paizs-Goebel*, *Szentiványi* Lajos, *Diener-Dénes*, *Perltrott-Csaba*, *Márffy*, *Szónyi*, *Czóbel*, *Dománovszky*, *Egry*, *Bernáth*, *Szobotka*, *Szabados* Jenő úgy csoportosultak egy teremben, mint „a két világháború közötti idő haladó polgári festői”. A XXI. terem követő termekben a csoportosítás még fejezetlen. Ezekben a termekben korunk élő alkotóerejéhez, a legfiatalabb művészekhez érkeztünk, akiket nem itt, de az alkalmi egyéni és csoport kiállításokon illik elsősorban és egészen megismerni.

A *Modern Képtár* újjarendezett állandó tárlata nagyjában egészében elérte azt a célt, amire a tudós rendezők, mint az új államrend hivatott kultúrnevelői, legjobb tudásuk szerint törekedtek: A legmagasabbrendű társadalmi és művészeti szemléletet találkoznak a termekben az új Magyarország műbarátai — a milliók tömegek.

Nagy Tibor